

اقتصاد ملی و اقتصاد جهانی؛ همگرایی یا واگرایی

علی کیال

موتسی هاماژاده دکتری تخصصی در اقتصاد نظری، مدیر گروه دوره کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی سازمان مدیریت صنعتی، مدرس مباحث اقتصادی و بازرگانی

فلامرضا سلامی؛ رئیس شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران، عضو شورای سیاستگذاری و هیئت تحریریه ماهنامه اقتصاد ایران، ارائه نزدیک به ۲۰۰ مقاله در حوزه‌های مالی و اقتصادی

محمود جامساز؛ دکتری اقتصاد از دانشگاه کالیفرنیا، مشاور اقتصادی شرکتهای بازرگانی و صنعتی، نویسنده و تحلیلگر اقتصادی، عضو تحریریه مجله حقوق و اقتصاد

موتسی ایمانی راد؛ دکتری در علوم اقتصادی با گرایش توسعه در برنامه ریزی، عضو هیئت علمی سازمان مدیریت صنعتی، مشاور اقتصادی

فلامرضا خلیل ارجمندی؛ دکتری پژوهشی مدیریت مالی از دانشگاه OWE آمریکا، دارای تخصص در تحلیل بازارهای پول و سرمایه کشور، دارای سابق مدیریت و مشاوره در حوزه‌های مالی و اقتصادی.

شرکت توسعه کالای در میزگرد

اشاره

در نخستین بخش میزگرد که در شماره گذشته و تحت عنوان «واکاوی طرح تحول اقتصادی» منتشر شد، با دیدگاهها و نظریات گوناگون صاحب‌نظران و استادان شرکت کننده در میزگرد آشنا شدیم.

در شماره پیشین ضمن تشریح و بیان نکات مثبت و منفی و قوت و ضعف محورهای هفتگانه طرح بر این نکته تاکید شد که اصلاح قیمتها در هدفمند کردن یارانه‌ها اجتناب‌ناپذیر است، اما روشهای اصلاح قیمت با سه جهت‌گیری ترجیحی، تبعیضی و مرحله‌ای صورت می‌گیرد. همچنین در محور اصلاح نظام بانکی به این سخن اشاره شد که در نظام بانکی چهار موضوع اصلاحات رفتاری، توسعه بانکداری الکترونیکی، تقویت زیرساخت‌ها و واگذاری سه بانک دولتی، محور تحول قرار خواهند داشت. افزون بر اینها این نکته که اصلاح نظام توزیع کالاها و خدمات با پیشگیری از اختلالات در شبکه توزیع، از افزایش مصنوعی قیمتها جلوگیری می‌کند، مورد تاکید موافقان طرح قرار گرفت.

در مقابل، اظهارات دیگری بیان شد که نشانه روشن نبودن منابع مالی طرح، مشخص نبودن جایگاه بخش خصوصی در طرح، دولتی بودن طرح، ناتوانی در اجرا و در نهایت دغدغه‌ها و نگرانی‌هایی است که نسبت به آثار و پیامدهای طرح تحول اقتصادی وجود دارد. چکیده پاره‌ای از اظهارنظرهایی که طرح تحول را به نوعی تکرار برنامه‌های توسعه گذشته می‌دانند و نسبت به اجرای موفق طرح تردید دارند، با یکدیگر مرور می‌کنیم:

نظام اقتصادی دولتی نشان می‌دهد که فاقد ظرفیت‌های لازم برای پاسخگویی به نیازهای واقعی اقتصاد کشور است.

- طرح تحول اقتصادی در واکنش به بحرانهای اقتصادی ایجاد شده است.
- هر طرح تحولی، به یک سری پیش شرطها نیاز دارد.

• اجرای هر طرح اساسی اگر متکی به پژوهشهای کارشناسی و تجربه‌های اجرایی لازم نباشد، می‌تواند آثار عدم موفقیت طرح را تا حد یک معضل ملی پیش ببرد.

• تا زمانی که چارچوب نظام اقتصادی مشخص نشود، هیچ طرحی در داخل آن قابل پیاده شدن نیست.

• اگر برنامه‌های سوم و چهارم توسعه درست اجرا شوند، امروز دیگر نیازی به طرح تحول اقتصادی نبود.

• با نقدی کردن یارانه‌ها نه تنها مشکل اساسی فاصله طبقاتی حل نمی‌شود، بلکه دولت را باز هم بزرگتر خواهد کرد.

در شماره حاضر که دومین و آخرین بخش میزگرد را تشکیل می‌دهد، حاضران در جلسه ابعاد دیگری از موضوع را مورد کندوکاو قرار داده و طرح تحول اقتصادی را نیازمند الزاماتی نظیر دارا بودن تئوری، توان اجرایی قوی و توان علمی و کارشناسی لازم می‌دانند.

دیگر نکته‌های عمده‌ای که مورد تاکید شرکت کنندگان قرار دارد عبارتند از: ایجاد زنجیره توری و ناهنجاری اقتصادی در صورت پرداخت نقدی یارانه‌ها، ضرورت ایجاد تحول در فرایند تخصیص منابع، مشخص نبودن مبانی قانونی و مالی طرح، بی‌اثر بودن تحول در اقتصاد دستوری، نامشخص بودن تقدم‌ها و تاخرها در کسب منابع و پرداخت یارانه‌ها، ضرورت استقلال کامل کارگروه‌ها و... به منظور آگاهی بیشتر خوانندگان بویژه مدیران بنگاهها، سازمانها و کارشناسان از مسیر پیشرفت طرح تحول، خلاصه‌ای از اظهارات مخبر کمیسیون ویژه مجلس شورای اسلامی در مورد این طرح تحت عنوان «نگاه کارشناسی مجلس» در حاشیه میزگرد به چاپ رسیده است.

ضمن استقبال از دریافت نظرها و پیشنهادهای سازنده خوانندگان در جهت بهبود سطح کیفی و محتوای میزگرد، در ادامه شما را به مطالعه بخش پایانی میزگرد دعوت می‌کنیم.

تدبیر: در بخش نخست میزگرد شرکت کنندگان محترم ضمن تشریح نکات مختلف طرح تحول اقتصادی به نامشخص بودن جزئیات طرح و منابع مالی آن و آثار تورمی و زیان‌بار ناشی از پرداخت نقدی یارانه‌ها اشاره داشتند و در عین حال به دغدغه‌هایی اشاره کردند که درمیان کارشناسان و متخصصان نسبت به اجرای طرح وجود دارد.

در بخش دوم میزگرد از استادان و کارشناسان حاضر دعوت می‌شود که نظرها و دیدگاه‌های خود را پیرامون گوشه‌های ناشناخته دیگر طرح تحول بیان فرمایند.

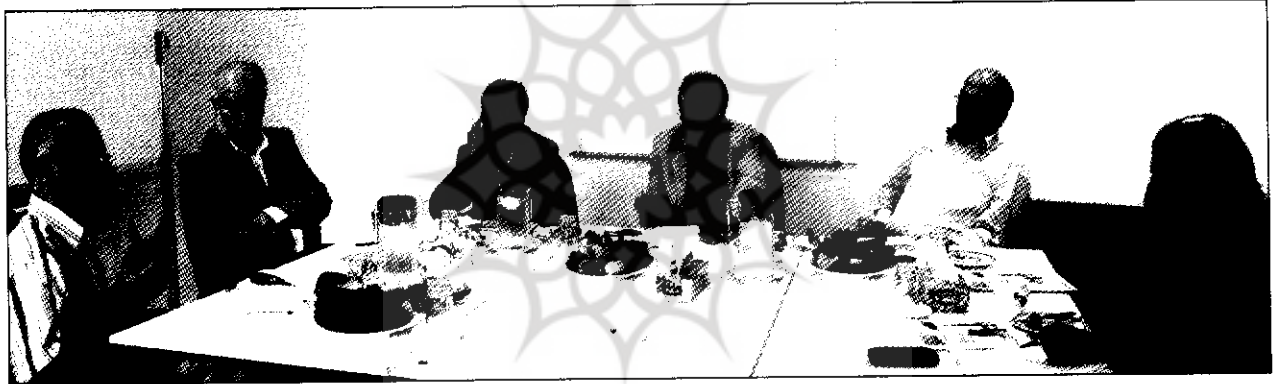
دکتر جاماساز: سیاست‌گذاری‌های دولت

پیدا کند. نام این طرح، «تحول اقتصادی» است، ولی آیا بحثی راجع به تخصیص منابع در آن آمده است؟ آیا این طرح خصوصیات یک طرح جامع را دارد؟ مبانی قانونی و مالی این طرح مشخص نیست. اینها حداقل خصوصیات است که یک طرح باید دارا باشد. اما اگر این طرح در یک قالب سیاسی عنوان شده باشد، با توجه به اینکه پیش‌نیازهای اساسی دارد، باید گفت که قابل اجرا نخواهد بود.

اصولاً تجربه نشان داده است که دولتهای ما برنامه‌محور نبوده‌اند و هردولتی که سرکار می‌آید، برنامه خودش را اجرا می‌کند. متأسفانه خود این طرح نمی‌تواند به‌عنوان یک طرح تحول، مفید باشد؛ چون تحول‌آفرین نیست. دلیل

طرح چنین هدفهایی منظور شده است؟ آیا مهار تورم و نیز اشتغالزایی در این طرح جایی دارد؟ در هر حال به هر موضوعی که در این طرح نظر می‌اندازید، دخالت دولت را بیشتر نمایان کرده است.

دکتر عمادزاده: تقدم‌ها و تأخرها در کسب منابع و پرداخت یارانه‌ها، مطلب بسیار مهمی است. اگر با هر محاسبه‌ای به ۹۰,۰۰۰ میلیارد تومان می‌رسیم، آیا نخست حامله‌های انرژی را به قیمت خود می‌فروشیم و از محل درآمدی که کسب می‌کنیم، به افراد یارانه می‌پردازیم؟ و یا اینکه ابتدا از منبعی این پول را ایجاد می‌کنیم و به افراد می‌پردازیم و سپس از دیگران پس می‌گیریم! فاصله زمانی این

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بر مبنای دو عامل صورت می‌گیرد:

۱. منابع نفتی که آسان‌رس و ناپایدار است؛

۲. میل دولت به بزرگ شدن.

دولت می‌خواهد اقتدار داشته باشد. بنابراین قدرت خود را اعمال می‌کند که هرچه بیشتر منابع را در اختیار بگیرد. بدین ترتیب ترجیحات خود را بر ترجیحات بخش خصوصی و مردم مقدم می‌دارد؛ زیرا بر پایه نگرش دولتی، سیاست‌های دولت و رژیم اقتصاد دولتی در جهت تأمین منافع ملی است. بنابراین برای ایجاد تحول در کشور، اول باید در فرایند تخصیص منابع تحول ایجاد شود و برای تحقق این امر باید تفکر دولتی تغییر

اینکه تحول‌آفرین نیست، این است که در آن به مسئله آزادسازی اقتصادی توجه نشده است. در صورتی که، یکی از مبانی تحول اقتصاد، آزادسازی اقتصادی است.

مهمترین گام در راه آزادسازی اقتصادی این است که، دولت باید دست از بازارها و قیمت‌ها بردارد و اجازه دهد که بازار آزاد رقابتی شکل گیرد و در این بازار به نحوی عمل‌شود که علامتهای درست و بجا به فعالان اقتصادی داده شود و منابع را در جهت نیازهای واقعی اقتصاد تخصیص دهند، نه اینکه نیازها را دولت تشخیص دهد؛ زیرا خود شخص درگیر در اقتصاد، نیازهای خودش را بهتر از هرکسی تشخیص می‌دهد. آیا در این

دو اقدام، آثار تورمی و افزودن این رقم به نقدینگی ۱۶۵,۰۰۰ میلیارد تومانی چه تبعات و پیامدهایی را ایجاد خواهد کرد؟

دکتر سلامی: در اینجا این پرسش مطرح می‌شود که، آیا پرداخت نقدی یارانه‌ها به مردم چه آثاری بر اقتصاد خواهد داشت؟ وقتی که نقدینگی را در اختیار جامعه می‌گذاریم، مصرف سوخت افراد ثروتمند بالامی‌رود، افرادی که از حامله‌های انرژی استفاده نمی‌کردند، پول اضافی برای خریدهای دیگر خواهند داشت و به این شکل یک زنجیره تورمی ایجاد خواهد شد؛ زیرا پولی به دست افرادی می‌رسد که اتومبیل ندارند تا بنزین بخرند و در نتیجه

نگاه کارشناسی مجلس

مخبر کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی در مجلس شورای اسلامی، اولین گزارش این کمیسیون را در جلسه علنی روز سه شنبه مجلس شورای اسلامی قرائت کرد و گفت: کمیسیون ویژه با رویکرد مثبت به بررسی این طرح پرداخته است.

به گزارش ایسنا، سیدکاظم دلخوش در قرائت اولین گزارش کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی دولت به مجلس (۱۷/۷/۱۶) گفت: هدف از اجرای این طرح حرکت دولت به سوی عدالت اجتماعی، کاهش شکاف طبقاتی، توزیع عادلانه ثروت و اصلاح ساختار اقتصادی عنوان شد.

وی افزود: براساس اظهارات رئیس جمهور و اعضای کارگروه تحول اقتصادی، در این طرح قرار است که حداقل ۷ موضوع مورد بررسی و اصلاح ساختار قرار گیرد که این ۷ موضوع عبارتند از: اصلاح نظام مالیاتی، اصلاح نظام بهره‌وری، اصلاح نظام یارانه‌ها، اصلاح نظام گمرک، اصلاح نظام توزیع کالا و خدمات، اصلاح نظام بانکی و اصلاح نظام ارزشگذاری پول ملی.

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس تصریح کرد: پس از اعلام رسمی ابعاد این طرح و بیان کلیات آن توسط رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی، نمایندگان با توجه به رسالت و جایگاه قانونی مجلس وظیفه خود دانستند که با تشکیل کمیسیون ویژه، در بررسی ابعاد آن، رفع نیازهای قانونی و اطمینان از کارشناسی و عالمانه بودن روشهای اجرایی، در بررسی و نظارت بر اجرای این طرح مشارکت کنند.

وی اظهار داشت: در این راستا کمیسیونی مرکب از پانزده نفر از

پولهای دریافتی را درمحل دیگری هزینه خواهند کرد که بدیهی است خودبه‌خود عامل افزایش تورم است.

همه، معتقدند که قیمتها باید اصلاح شود. جایی که با دولت اختلاف وجود دارد، این است که، آنجا که قیمتها اصلاح شده است، پول یا درآمدش به سمت بودجه کشور می‌رود. این پول یا درآمد، صرف چه چیزی خواهد شد؟ آنچه که در قانون برنامه چهارم توسعه و در ماده ۳ آمده بود (که حذف شد)، بحث بالابردن رفاه و تأمین اجتماعی آحاد کم‌درآمد جامعه است، ولی در برنامه چهارم توسعه، پرداخت نقدی یارانه‌ها مطرح نشده است. دادن پول به دست افراد، نتیجه اقتصادی فاجعه‌باری خواهد داشت!

ارجمندی: می‌توانیم در واقعی کردن قیمتها، ابتدا سهم دولت و بخش خصوصی را کنار بگذاریم و سهم بخش خصوصی را بدون یارانه در نظر بگیریم. در حقیقت امتیازاتی را که دولت می‌خواهد در اختیار بخش خصوصی قرار دهد، قرار ندهد و سهم خودش را که می‌تواند بر مبنای مدیریت نظام داشته باشد بگیرد و کنار بگذارد. مابقی آنرا که ناشی از کارهای اقتصادی و بازار است، در اختیار صندوقی قرار دهد و رابطه بازار با صندوق را مکانیزه کند. دولت نباید مجری باشد، بلکه می‌تواند سیاستگذار و کنترل‌کننده باشد.

دولت وظیفه دارد اشتغال ایجاد کند، جرایم را کاهش دهد و رفاه عمومی را بالا ببرد. بنابراین دولت به این نتیجه رسیده است که همان حالت سابق را حفظ کند و با نقدی حساب کردن یارانه، مشکل مردم را کم کند.

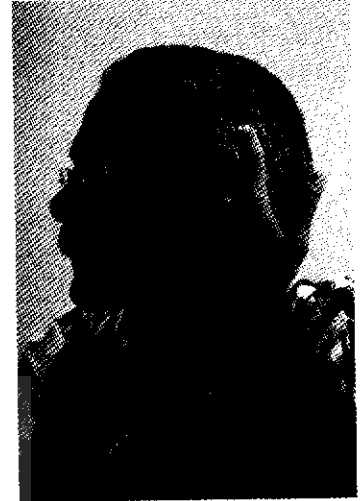
در طرح تحول و بحث یارانه‌ها، نگاه دولت این است که سهمی که از مردم در اختیارش قرار داشته (به عنوان مثال فردی که اتومبیل ندارد و از او هزینه سوخت گرفته‌ایم) به چنین افرادی برگرداند. چنین کاری تنها حقوق انجام نشده دولت نسبت به این افراد است، ولی تأثیری در درست کردن اقتصاد ما ندارد. اگر بخواهیم یارانه‌ها را به صورت

دکتر عمادزاده:

تقدیمها و تأخرها در کسب منابع و پرداخت یارانه‌ها، به عنوان مطلب بسیار مهم در «طرح تحول اقتصادی» مشخص و روشن نیست.

یکی از نکات مورد بحث این است که اگر در دوره بعد، مسئولان فعلی ادامه کار بدهند، تداوم طرح چگونه خواهد شد؟ و اگر مسئولان فعلی بر سر کار نباشند، طرح تحول به چه سرنوشتی دچار خواهد شد؟

دکتر ایمانی راد:

هیچ طرح توسعه و هیچ طرح تحول اقتصادی، بدون تعریف کردن جایگاه کشور در ارتباط با نظام جهانی قابل تعریف نیست. ما در کجای نظام جهانی قرار داریم؟

اقتصاد ما دولتی و دستوری است، ایجاد تحول در اقتصاد دستوری جواب نمی دهد.

رفتن به سوی طرح تحول اقتصادی، بدون اتخاذ «سیاست پولی انقباضی» امکان پذیر نیست.

نقدی پرداخت کنیم، به اعتقاد بنده ناهنجاری اقتصادی در کشور رخ خواهد داد که موجب می شود تورم در بخشهای دیگر بالا برود که البته باز هم در بخش زمین و مسکن خواهد بود.

دکتر ایمانی راد: ۷ تا ۸ سال پیش طرحی را در وزارت صنایع داشتیم که تیمی تشکیل شد تا بررسی کنند که خصوصی سازی چگونه باید انجام شود؟ در نهایت بعد از سه سال به یک جمع بندی رسیدیم که اگر شما بخواهید خصوصی سازی کنید، الزاما باید قبل از آن مقررات زدایی کرده باشید، و اگر بخواهید مقررات زدایی کنید باید قبل از آن تثبیت اقتصادی ایجاد نمایید. تمام کشورهای که در این زمینه موفق بودند، در این مسیر حرکت کرده اند. در شرایطی که تورم و نیز رشد حجم نقدینگی بالای ۲۰ درصد هستند، نمی توان به موفق بودن «طرح تحول اقتصادی» امیدوار بود.

نگاه بنده از این جنبه است که وقتی تثبیت اقتصادی وجود نداشته باشد و تعادلی در اقتصاد مشاهده نشود، و بخواهیم تعادل عرضه و تقاضا را از طریق واردات انجام دهیم، در چنین شرایطی «طرح تحول اقتصادی» جواب نمی دهد. بنابراین تاکید من این است که، تازمانی که شرایط تثبیت اوضاع اقتصادی به وجود نیامده است، اجرای هرگونه «طرح تحول اقتصادی» در کشور مضر است.

نکته دوم اینکه، در بخش قابل ملاحظه ای از اقتصاد کشور، مقررات زدایی نکرده ایم و اقتصاد ما از نظر مقررات به شدت دولتی است. اقتصاد ما تقریباً دستوری است و ایجاد تحول در اقتصاد دستوری، جواب نمی دهد.

پروژه ای را در سال ۱۳۸۵ در سازمان مدیریت صنعتی انجام دادیم و ۱۰۳ کشور را از نظر مؤلفه های محیط اقتصادی مقایسه و با ۱۸۳ شاخص مطالعه کردیم. در نهایت نتیجه این بود که، از نظر مجموعه فضای اقتصادی برای تولید و پیشبرد مسائل اقتصادی، ایران بین ۱۰۳ کشور، در رتبه ۸۶ قرار دارد! سال ۱۳۸۶ هم ایران باز در همین رتبه بود و امسال

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در تیرماه سال جاری با رای نمایندگان، انتخاب و این کمیسیون شروع به کار کرد که گزارش موجود، اولین گزارش و براساس نتایج بررسیها تا پایان شهریور ۱۳۸۷ است که کمیسیون ویژه با رویکرد مثبت به بررسی این طرح پرداخت.

دلخوش با بیان این که در این راستا شش جلسه کارشناسی با وزیر امور اقتصادی و دارایی و اعضای کارگروه طرح تحول، یک جلسه ۴ ساعته با رئیس جمهور و ۴ جلسه هیات رئیس کمیسیون برگزار شده است، افزود: ساعتها کار فشرده کارشناسی بخشهایی از این بررسیها بوده است که خلاصه نتایج آن ارائه می شود.

مخبر کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی دولت گفت: در اولین جلسه سؤالاتی اساسی به شرح زیر از اعضای کارگروه دولت پرسیده شد تا آنان در مباحث خود به پرسشها پاسخ دهند:

۱. با توجه به قرار داشتن در سال پایانی دوره نهم ریاست جمهوری، امکان اجرای این طرح وجود دارد؟
۲. مجموعه این طرحها از نظر موضوع و ابعاد با یکدیگر ارتباط تجانس و به هم پیوستگی دارند؟
۳. بازده زمانی برای تحقق این اقدامات، چه میزان است؟
۴. نقش قوای مقننه در این طرح، چگونه دیده شده است؟
۵. هزینه اجرای این طرح، به چه میزان و راههای تامین آن چگونه است.
۶. ارتباط این طرح با اسناد بالادستی «سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور»، «سیاستهای کلی نظام»، «قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی» قانون سیاستهای اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی؛ چگونه است؟
۷. مجموعه آمار و اطلاعاتی که این طرح را حمایت می کند، چگونه تدوین و تهیه شده و یا می شود؟ تدوین فرم شناسایی خانوار، بر چه مبنایی استوار

است؟

۸. پس از اجرای این طرح، شاخصهای تورم، نقدینگی، ارزش پول ملی تراز بازرگانی خارجی، نرخ بیکاری، درآمد سرانه، تولید ملی رشد اقتصادی، نرخ سود در مبادلات بانکی، حجم پس انداز ملی، سبد هزینه خانوار، توزیع درآمد، کسری بودجه و جایگاه ایران در منطقه از منظر اقتصادی و اجتماعی چگونه و به چه میزان بهبود خواهد یافت؟

۹. آیا هدفمند شدن یارانه‌ها به معنای حذف یارانه‌ها در تمام بخشهای اقتصادی است؟ یا مقصود از هدفمند شدن به نشانه رفتن به سوی «توانمندی جامعه هدف» در هرم اقتصاد کشور است؟ این جامعه هدف، چه میزان از خانوارها را در خود جای می‌دهد؟

۱۰. آیا این طرح به صورت همزمان و جامع به اجرا درمی‌آید و یا اینکه هر یک از اجزای آن، ظرف زمانی مستقل عمل می‌کنند؟

۱۱. سرانجام اینکه آیا با اجرای این طرح، حجم دولت کوچک می‌شود؟

دلخوش یادآور شد: در جلسات کارشناسی مشترک کمیسیون ویژه و کارگروه دولت تاکنون فرصت تشریح کلیات طرح، معرفی طرح تفصیلی آمارگیری خانوار به روش خود اظهاری، طرح اصلاح نظام توزیع کالا، طرح اصلاح نظام گمرک و طرح نظام جامع مالیاتی فراهم شده و با تاکید اعضای کمیسیون مبنی بر اولویت دادن به بررسی «طرح اصلاح نظام یارانه‌ها» و ابعاد آن و اثر این اصلاحات بر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی جامعه، کارگروه دولت طی دو جلسه به تشریح این بخش از طرح پرداخته و تا زمان تنظیم این گزارش، کلیات و طرح اجمالی اصلاح یارانه‌ها مبنی بر سه مدل اجرایی (غیرقطعی) را ارایه نمود که این مدلها مجدداً با سوالات بسیاری از سوی اعضای کمیسیون ویژه روبه‌رو شد.

وی گفت: در جلسه مشترک اعضای کمیسیون ویژه با رئیس جمهور، اهمیت

که این مطالعه را به طور غیررسمی انجام دادیم، متوجه شدیم که متأسفانه رتبه ایران پایین‌تر رفته است.

به نظر من «طرح تحول اقتصادی» ابتدا باید به سمت مقررات‌زدایی برود و بعد سراغ تحول را بگیرد. باید تورم را مهار کنیم و تثبیت اقتصادی ایجاد نماییم. باید مشخص کنیم «طرح تحول اقتصادی» معطوف به حل مشکلات است و یا معطوف به تأمین و رسیدن به یک‌سری هدفهای مشخص که از نظر من این هدفها نامشخص هستند.

نکته سومی که به عنوان پیش‌شرط «طرح تحول» مطرح است، سیاست پولی انقباضی است. هرچند که سیاست پولی انقباضی به همراه خود یک‌سری مشکلات رکودی و کاهش اشتغال ایجاد می‌کند، ولی رفتن به سوی «طرح تحول»، بدون اتخاذ سیاست پولی انقباضی، امکان‌پذیر نیست.

از بعد دیگر هم اجرای «طرح تحول اقتصادی» نیازمند الزاماتی به این شرح است:

۱. در ارائه «طرح تحول اقتصادی»، باید تئوری داشته باشیم.

۲. باید توان اجرایی آن را داشته باشیم. شخص من در مورد اینکه آیا دولت، توان اجرایی انجام یک «طرح تحول اقتصادی» را داشته باشد، تردید دارم.

۳. کسانی که می‌خواهند «طرح تحول» را انجام دهند، آیا دارای توان علمی لازم در این حوزه هستند؟ برای اغلب طرحهای تحول بزرگی که در کشورهای دیگر انجام می‌شود، یک تیم تشکیل می‌شود که مشاوران خارجی (غیردولتی) و افراد خبره در آن حضور دارند؛ یعنی کسانی که چنین طرحهایی را انجام داده‌اند، تجربه اجرایی و مدیریت قوی دارند. تا جایی که من کارگروه‌های این طرح را پیگیری کردم، چنین افراد شناخته شده و قوی در آن حضور ندارند و به نظر من بدون حضور کارشناسان خبره (غیردولتی)، توان علمی اجرای چنین طرحی در کشور وجود ندارد.

۴. آخرین الزام هر تحول اقتصادی، این است که هیچ طرح توسعه و هیچ طرح تحول اقتصادی بدون تعریف کردن

سلامی:

در برنامه چهارم توسعه، پرداخت نقدی یارانه‌ها مطرح نشده است. دادن پول به دست افراد، نتیجه اقتصادی فاجعه باری خواهد داشت.

هر نوع عملی در جهت «هدفمند کردن یارانه‌ها» به مقررات قانونی نیاز دارد؛ زیرا ساختار بودجه را تغییر می‌دهد.

باید ساختاری ایجاد کنیم تا «اصلاح نظام اطلاعات مالیاتی» صورت گیرد.

در ابتدا باید تئوری طرح تحول مشخص شود.

دکتر جامساز:

برای ایجاد تحول در کشور، اول باید در فرایند تخصیص منابع، تحول ایجاد شود.

مبانی قانونی و مالی «طرح تحول اقتصادی» مشخص نیست.

تجربه نشان داده است که دولتهای ما، برنامه محور نبوده‌اند.

طرح تحول اقتصادی، «تحول آفرین» نیست؛ زیرا در آن به مسئله آزادسازی اقتصادی توجه نشده است.

جایگاه کشور در ارتباط با نظام جهانی قابل تعریف نیست. ما در کجای نظام جهانی قرار داریم؟ می‌خواهیم با نظام جهانی چه کار کنیم؟ به اعتقاد من هرگونه مسیر توسعه و تحول باید از مسیر اقتصاد جهانی عبور کند و چون ما این مرحله را تعریف نکرده‌ایم، به شدت گرفتار الزامات و مقتضیات داخلی می‌شویم و «طرح تحول» در بند اقتصاد داخلی گرفتار می‌شود که نتیجه آن، پایین آوردن کارایی اقتصاد خواهد بود.

اگر بخواهیم در مجموع «طرح تحول اقتصادی» را کارآمد کنیم، باید در هر کدام از این زوایا ببینیم که اقتصاد ایران چگونه با اقتصاد جهانی پیوند می‌خورد. اگر از آن ادغام منطقی به دست نیاید، این طرح تحول نیست و تنها ۲ نتیجه در برخواهد داشت:

۱. بهره‌وری را پایین می‌آورد؛
۲. اقتصاد را، به شدت معطوف به بازارهای داخلی می‌کند.

دکتر جامساز: به‌طور کلی هر «طرح تحول اقتصادی» دارای پیش‌نیازهایی است که باید آماده باشد. مهمترین این پیش‌نیازها تغییر و تحول نهادهای رسمی و غیررسمی است که باید متناسب با طرح تحول، با هدف توسعه اقتصادی کشور انجام شود.

در «طرح تحول اقتصادی» در مرحله اول مقررات‌زدایی، تثبیت اقتصادی و خصوصی‌سازی در یک فرایند آزادسازی اقتصادی باید انجام شود. به عنوان مثال یکی از کشورهایی که دنباله‌رو این مسیر بود، کشور لهستان است که در سال ۱۹۸۹، تورم ۲۰۰۰ درصد داشت و با حرکت پله به پله و تثبیت اقتصادی و مقررات‌زدایی و خصوصی‌سازی، به ۳۵ درصد تورم در سال ۱۹۹۲ رسید.

تحول اقتصادی باید هدف و یا هدفهای خاصی را دنبال کند که ما در این طرح نمی‌بینیم. مهمتر اینکه برخی از سرخط‌های «طرح تحول اقتصادی»، از خطوط سیاستهای کلی برنامه‌های سوم و چهارم توسعه، گرفته شده است. به اعتقاد من دولت باید در این مدت کوتاه، به برنامه چهارم توسعه اقتصادی

طرح و لزوم بررسی دقیق ابعاد آن توسط دولت و مجلس مورد تاکید قرار گرفت و در موارد زیر تفاهم حاصل شد:

۱. کارگروه طرح تحول اقتصادی دولت به صورت جدی در جلسات کمیسیون ویژه حضور یافته و پاسخگویی کمیسیون باشند.

۲. اطلاع‌رسانی ابعاد این طرح از سوی دولت متمرکز و مطابق با پیشرفت طرح باشد.

۳. قبل از اجرای طرح، کمیسیون ویژه و سایر نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به طرح قانع شده باشند.

۴. از اقدامهای شتابزده در اجرای طرح پرهیز شود.

جمع‌بندی نظرات کمیسیون

مخبر کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی دولت در مجلس، جمع‌بندی خود از مرحله اول بررسی‌های کارشناسی کمیسیون را به این شرح اعلام کرد:

۱. ضرورت اجرای این گونه طرحها که در راستای اصلاحات بنیادی در اقتصاد کشور و حرکت به سوی رشد اقتصادی و عدالت اجتماعی است، مورد تاکید همه کارشناسان و فعالان اقتصادی و مسئولان کشور و نمایندگان مجلس شورای اسلامی بوده و همانگونه که مقام معظم رهبری نیز تاکید فرموده‌اند، دولت نهم با شجاعت به این مهم پرداخته و بر همه مسئولان است که دولت را در این مساله باری کنند. بنابراین ورود به جزئیات و روشهای اجرایی و زمان آن ... نیازمند تفاهم و اقتناع قوای سه‌گانه کشور بوده و مناسب است تا شرایطی فراهم شود که همه مردم این گونه تحولات را پشتیبانی کنند.

۲. برخی اظهارات مسئولان دولتی مبنی بر کافی بودن قوانین موجود برای اجرای طرح تحول اقتصادی مشخص شد که بسیاری از اقدامات، نیازمند ارائه لایحه از سوی دولت و بررسی و تصویب آن در مجلس است و دولت نیز در حال نهایی کردن لایحه هدفمند

سازی پارانه‌ها برای ارایه به مجلس است که در جای خود اقدامی مثبت و درخور تقدیر است.

گرچه معتقدیم با توجه به فرا رسیدن زمان تدوین و تصویب برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پنجم و نظر به دوره نسبتاً طولانی بودن احکام اساسی این تحولات، بخشهایی از طرح تحول می‌تواند در قالب برنامه پنجم نیز گنجانده شود.

۳. بررسیها نشان داد که اجرای این طرح، نیازمند تدریج زمانی بوده و هر یک از موارد آن باید طرف زمان مناسب به مرحله اجرا درآید.

۴. ابعاد موضوعات طرح تحول اقتصادی دارای وزن یکسانی نیست و برخی از آنها از جمله وظایف ذاتی دولتهای پیشین و دولت نهم بوده که به تدریج از سالهای گذشته به مرحله اجرا درآمده و ضروری است تا متناسب با شرایط و تحولات جهانی نوسازی ساختار سازمانی صورت گیرد که طرح تحول در گمرکات، اصلاح نظام مالیات و اصلاح نظام توزیع کالا از آن جمله است.

۵. تاکنون دولت با کمیسیون ویژه مجلس تعامل نسبتاً فعال و مثبتی داشته و ضرورت دارد لویایح مورد نیاز این طرح علاوه بر کمیسیون ویژه در سایر کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی نیز مورد بررسی و اظهارنظر قرار گیرد.

بازگردد و تمام تلاشش را برای تدوین برنامه پنجم بگذارد.

دکتر عمادزاده: یکی دیگر از نکات مورد بحث این است که در مدت باقی‌مانده از دوره دولت نهم، طرح تحول تا کجا پیش خواهد رفت؟ اگر در دوره بعد هم مسئولان فعلی ادامه کار بدهند، تداوم طرح چگونه خواهد شد؟ و اگر مسئولان فعلی بر سرکار نباشند، طرح تحول به چه سرنوشتی دچار خواهد شد؟ باتوجه به آثاری که شروع اجرای طرح بر زندگی مردم و در فضای کسب و کار می‌گذارد، اهمیت این نکته نیز نباید از نظر دور بماند.

بررسیها نشان داده است که اجرای طرح تحول اقتصادی، نیازمند زمان است و هر یک از موارد آن باید ظرف زمان مناسب به اجرا درآید.

□□□

نظر به اهمیت اصلاح نظام یارانه‌ها، ضروری است تا

کمیسیون ویژه مجلس از نظرات کارشناسی برخی کارشناسان خبره در خارج از سیستم دولت و مجلس استفاده کند.

مخبر کمیسیون ویژه مجلس

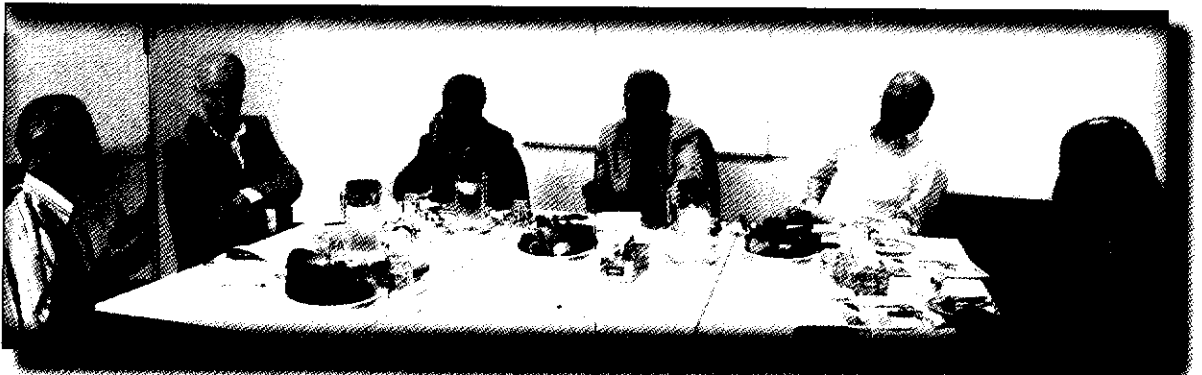
۶. نظر به اهمیت اصلاح نظام یارانه‌ها در گستره کشور و تاثیر آن بر آحاد جامعه ضروری است تا کمیسیون ویژه از نظرات کارشناسی برخی کارشناسان خبره خارج از سیستم دولت و مجلس نیز استفاده کند.

۷. تاکید می‌شود که قبل از تفاهم دولت و مجلس در جزئیات اجرایی از اعلام شتابزده برخی ابعاد طرح و برخی آمار و ارقام و زمانهای اجرای طرح در رسانه‌ها توسط مسئولان دولتی پرهیز شود.

۸. ضمن تاکید بر ایرادها و ضعف‌های جدی طرح آمارگیری اخیر مرکز آمار ایران، ضروری است کارگروه دولت در ایجاد ارتباط نتایج آمار تهیه شده با سایر بانکهای آماری کشور به گونه‌ای عمل کند تا کمیسیون ویژه از قابل اتکا بودن مبانی علمی و کارشناسی طبقه‌بندی دهک‌های اقتصادی، اطمینان حاصل کند.

۹. تاکنون ارزیابی‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از نتایج مدل‌های طرح تحول اقتصادی دولت به کمیسیون ویژه ارائه نشده است. امیدوار است در جلسات آتی به موارد پرداخته شود.

۱۰. تاکنون فرصت بررسی ابعاد اصلاح نظام بانکی، اصلاح نظام پولی و ارزش گذاری پول ملی در برابر ارزشهای خارجی و افزایش بهره‌وری مهیا نشده و موکول به جلسات آتی کمیسیون ویژه شده است. □

دکتر سلامی: به نظر من هر نوع عملی در جهت «هدفمند کردن یارانه‌ها»، به مقررات قانونی نیاز دارد؛ زیرا ساختار بودجه را تغییر می‌دهد. در مورد «اصلاح امور گمرکی»، اگر ساختار گمرک و علل رسوب کالاها در گمرک اصلاح شود، این امر تنها یک مشکل اداری است. در مورد «اصلاح نظام مالیاتی»، تمام قوانین مورد نیاز آن وجود دارد و باید ساختاری را ایجاد کنیم تا اصلاح نظام اطلاعات مالیاتی را صورت دهد. در مورد «بهره‌وری»، چیزی به عنوان قانون نیاز نیست و بهره‌وری تلاشی است که دولت می‌بایست انجام می‌داد؛ زیرا کاهش بهره‌وری ما بیشتر ناشی از عوامل بیرونی است که دولت تحمیل کرده و هزینه مبادله را بالا برده است. در مورد «اصلاح نظام بانکی»، قانون اصلاح عملیات بانکی بدون ربا طراحی شده و قرار است به مجلس برود و خود قانون عملیات بانکی بدون ربا را کسانی نوشته‌اند که به اعتقاد من عمده آنها، کار بانکی انجام نداده‌اند.

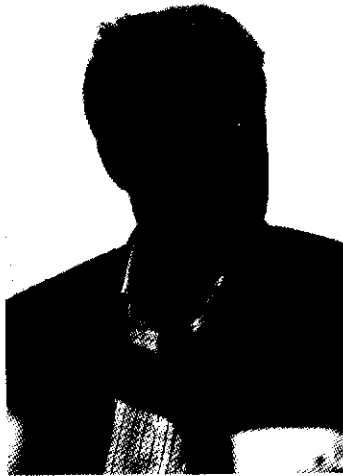
در مورد کارگروهها باید گفت؛ کارگروهها دو نوع کار انجام می‌دهند: یکی اینکه ایده‌ای می‌دهیم و می‌گوییم حتماً به آن برسند و در حالت دیگر می‌گوییم ایده چیست؟ ولی شما ببینید به کجا می‌رسید. به اعتقاد من کارکرد دولت نهم این گونه بوده است که ایده را داده و اعلام داشته که، می‌بایست به آن رسید. سلیقه اولیه در اینجا حاکم است و کارگروهها باید به آن سطحی که از بالا گفته شده است، برسند. باید طرح تحول در برنامه ۵ ساله پنجم توسعه دیده شود؛ زیرا در طول یک سال نمی‌توانیم کاری در این زمینه انجام دهیم. در ابتدا باید تئوری طرح تحول را مشخص کنیم تا بدانیم در کدام اقتصاد می‌خواهیم طرح تحول اقتصادی را پیاده کنیم.

دکتر ارجمندی: نکته اصلی این است که تازمانی که کارگروهها با دولت رابطه کارگزینی دارند، ما را نگران می‌کند که این طرح به کجا خواهد رفت؟ چرا که اگر این افراد در مجموع به مدل مقررات زدایی برسند، با عقاید گروه دیگر (دولت)

همساز نیست. این چنین است که سعی در جابه‌جایی آنها خواهند کرد. بنابراین کارگروه باید به طور کامل مستقل باشد و ترکیبی از اقتصاددانان نظری و اجرایی در آن حضور داشته باشند. دولت هم باید محیط و مدل اجرایی خود را به کارگروه ارائه دهد و اعلام کند که از کجا به کجا می‌خواهد برود.

مهمترین موضوعی که دولت در حال حاضر دارد، این است که، باید اعتماد اقتصاددانان را به خود جلب کند. دولت بدین منظور باید یک حرکت اجرایی انجام دهد. به عنوان مثال، یک بانک را واقعاً خصوصی کند، ولو اینکه کاملاً درست انجام نشود (منظور خصوصی سازی واقعی ابتدا بند «الف» اصل ۴۴ و سپس واگذاری کامل سهام است) کارگروهها تنها در سطح تئوری کار می‌کنند و آمارهای ایشان هم کامل نیست و رابطه «طرح تحول» را با دنیا هم لحاظ نکرده‌اند؛ یعنی بعد بین المللی طرح مطرح نیست. تنها در جایی به چشم انداز اشاره‌ای کرده‌اند. تصمیم‌گیری‌ها و اتفاقاتی که رخ می‌دهد، نشان‌دهنده این است که، دولت علاقه‌ای به کوچک شدن اجرایی و منابعی ندارد و شاید تنها بخواهد در آینده از لحاظ حجمی کوچک شود. موضوع مهم هم پدیده کم رشدی در اقتصاد ایران است که دولت بایستی این پدیده را کنترل کند. در «طرح تحول»، مباحث زیادی وجود دارد. در این بحث کوتاه، صرفاً در مورد یارانه‌ها صحبت شده است و اگر قرار باشد همه این عوامل بررسی شود تجربیات کشورهای دیگر مثل حذف صفرها از پول، تحول نظام پولی و بانکی و... قابل مطالعه است و دولت باید ابتدا منابع خود را تعریف و از سرچشمه، اصلاحات را انجام دهد، نه در مصارف.

در پایان باید بگویم هدف دولت واقعاً خدمتگزاری و جدیت در اصلاح امور اقتصادی است که مسئولان به واقع، متوجه این موضوع شده‌اند (نظیر بحث تورم در مصاحبه‌های مسئولان) اما اصلاح یا تحول، کار مهم و پیچیده‌ای است که اگر درست انجام نشود، تبعات و آثار منفی آن مشکل‌ساز خواهد بود. □

دکتر ارجمندی:

دولت نباید مجری باشد، بلکه می‌تواند سیاستگذار و کنترل‌کننده باشد.

اگر بخواهیم یارانه‌ها را به صورت نقدی پرداخت کنیم، ناهنجاری اقتصادی در کشور رخ خواهد داد.

تا زمانی که کارگروهها با دولت رابطه کارگزینی دارند، این نگرانی وجود دارد که این طرح به کجا خواهد رفت؟

کارگروه باید به طور کامل مستقل باشد و ترکیبی از اقتصاددانان نظری و اجرایی در آن حضور داشته باشند.

سی دی جدید تدبیر منتشر شد

تدبیر

قابل توجه علاقه‌مندان مباحث مدیریتی

ماهنامه تدبیر به منظور دسترسی سریع مدیران، پژوهشگران، دانشجویان، کارشناسان و استادان دانشگاهها به مقالات و مطالب شماره‌های گذشته، کلیه مطالب خود از سال اول انتشار تا پایان سال ۸۶ (جمعاً ۱۸ سال) را در قالب سه حلقه سی دی به شرح زیر به علاقه‌مندان عرضه می‌نماید:

- ۱- دو حلقه سی دی حاوی ۱۴ سال انتشار مجله (از ابتدا تا پایان سال ۸۲) به مبلغ ۴,۰۰۰ تومان
- ۲- یک حلقه سی دی حاوی ۴ سال انتشار مجله (از سال ۸۳ تا سال ۸۶) با قابلیت‌های جدید به مبلغ ۳,۰۰۰ تومان

توجه:

فهرستگان موضوعی طبقه‌بندی شده ۱۸ سال مجله تدبیر از ابتدای انتشار تا پایان سال ۸۶ برای بازیابی سریع مطالب در هر سی دی قرار داشته و برای همگان قابل دسترسی است.

نحوه عرضه:

- ۱- متقاضیان برای تهیه و خرید سی دی‌های سه گانه تدبیر می‌توانند مستقیماً به بخش اشتراک مجله و یا غرفه فروش کتاب سازمان مدیریت صنعتی مراجعه کنند.
- ۲- علاقه‌مندان به دریافت سی دی‌های سه گانه و یا هر یک از سی دی‌ها از طریق پست، علاوه بر مبلغ سی دی‌ها باید مبلغ ۱۵۰۰ تومان بابت هزینه پست به حساب مجله واریز کرده و فیش واریزی را همراه نشانی کامل خود به واحد بخش اشتراک مجله ارسال نمایند.

نشانی:

تهران - خیابان ولی‌عصر - بالاتر از پارک ملت - نبش جام جم - سازمان مدیریت صنعتی
دفتر مجله تدبیر

مرکز تلفن: ۲۲۰۴۳۰۰۵

تلفاکس: ۲۲۰۴۲۰۱۵